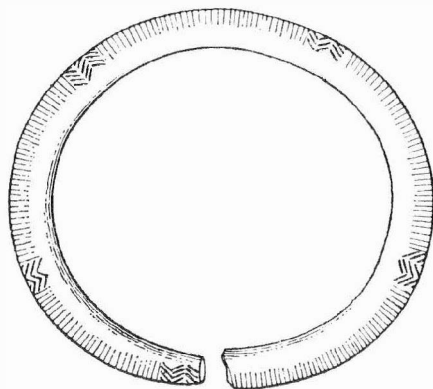

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1973

BRNO 1974

gung betrachten, die Getreideprobe bestätigt die Voraussetzung der früheren grösseren Verbreitung dieser Pflanze im klimatischen Optimum. Auch wenn der echte Steinsamen unter Xerophyten gehört, äussert er sich in unseren Ländern auch als Thermophyt. Es ist nicht ausgeschlossen, dass er noch im Mittelalter im Opava Raum in natürlichen Grasgewächsen vertreten war; wahrscheinlicher ist jedoch sein Ursprung aus der Kultur im Apothekergarten.

NÁLEZ ZVÍŘECÍCH KOSTÍ A ROSTLINNÝCH ZBYTKŮ VE VÁVROVICÍCH (okr. Opava)

VLASTA ŠIKULOVÁ, Slezské museum, Opava
EMANUEL OPRAVIL, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 122)

V jarních měsících 1973 byl ve Vávrovicích (okr. Opava) budován betonový odvodňovací příkop, jdoucí ve směru JZ—SV od železniční trati k silnici do Držkovic, kde navázal na starou propust pod touto silnicí, zaznamenanou na mapě M—33—84—B—a (Stěbořice). U železniční trati byl na něj napojen v kolmém směru další, sledující přibližně směr trati. Příkop prořezal vrstvu nivních hlin a částečně i vrstvu štěrkopísku pod nimi. Bagrováním byly rozrušeny zvířecí kosti a rostlinné zbytky na jejich rozhraní. Uložení rostlinných zbytků bylo možno sledovat na různých místech příkopu, osteologický materiál byl soustředěn pouze na krátkém posledním úseku mezi napojením bočního příkopu a tratí. Z hlíny rozrušené bagrem se podařilo vybrat 40 kusů kostí, které podle určení Z. Kratochvíla patří dvěma jedincům tura domácího malého vzrůstu, z nichž jeden byl juvenilní a druhý dospělý (tele a samice). V místech největšího soustředění porušených kostí na severozápadní šikmé stěně příkopu jsme položili zjišťovací sondu. Potvrdilo se, že kosti jsou uloženy v anatomické poloze a že leží na úrovni terénu, která tu byla před uložením nivních hlin, to je v hloubce 180—200 cm od dnešního povrchu. Kosti vyčnívaly ze 4—5 mm silné vrstvičky ztrouchnivělých rostlinných zbytků, pod níž začínala vrstva štěrkopísku. Překrývala je 40 cm silná vrstva šedého hlinitého písku. Výše byla hnědá písšitá hlína, sahající až pod ornici.

Plánovaná výstavba vývařiště v těchto místech se neuskutečnila, a proto nemohlo dojít k původně předpokládanému plošnému odkryvu kosterných zbytků, které pokračovaly za stěnou výkopu. Archeologické nálezy, které by umožnily přesnější datování, se tu nevyskytly. V nejbližším okolí tohoto místa byla však v minulosti zjištěna řada dokladů pravěkého osídlení. Směrem k řece jsou zde nálezy od starší doby bronzové až do doby hradištní. Získané převážně při stavbě silnice do Držkovic a při různých příležitostech v okolí vávrovické školy. Rovněž přilehlý svah Hrabalova kopce (částečně již na katastru sousedních Vlastoviček-Jarkovic) byl osídlen počínaje eneolitem a konče dobou hradištní.

Mezi rostlinnými zbytky, nalezenými na různých místech příkopu, objemově převládají slabě lignifikovaná dřeva. Doprovází je zlomky zuhelnatělého dřeva a zbytky plodů, semen a listových čepelí. U dřev převládají drobnější zlomky větví a prutů; kulatina většího průměru (nejvýše 60 cm) se vyskytuje ojediněle. Paleobotanicky byla již z větší části zpracována dřeva, uhlíky, semena a plody; u listových čepelí ještě neskončila jejich preparace. Ve dřevěch převládá olše (*Alnus sp.*) — 42 zlomků a jak nasvědčují nálezy nažek pochází i dřevo z olše lepkavé (*Alnus glutinosa*). Dosti hojná je vrba (*Salix sp.*) — 29 zlomků, dále topol (*Populus sp.*) — 16 zlomků a krušina olšová (*Frangula alnus*) — 15 zlomků. Méně než deseti zlomky jsou zastoupeny lípa (*Tilia sp.*), javor mléč (*Acer platanoides*), brslen (*Euonymus sp.*), stremcha (*Padus racemosa*), habr (*Carpinus betulus*), líska (*Corylus avellana*), ptačí zob (*Ligustrum vulgare*), jilm drsný (*Ulmus scabra*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), dub (*Quercus sp.*), růže (*Rosa sp.*) a po jednom zlomku borovice lesní (*Pinus silvestris*) a bez hroznovitý (*Sambucus racemosa*). Obdobné druhové složení mají též zuhelnatělá dřeva, avšak poněkud odlišné kvantitativní složení. Největším počtem zlomků je mezi nimi zastoupen dub (*Quercus sp.*) — 15 zlomků, ostatní dřeviny jedním až pěti zlomky: jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), jilm drsný (*Ulmus scabra*), jilm habrolistý (*U. carpiniifolia*), topol nebo vrba (*Populus sp. vel Salix sp.*), olše (*Alnus sp.*), krušina olšová (*Frangula alnus*), buk lesní (*Fagus sylvatica*), javor mléč (*Acer platanoides*). Ze vzájemného druhového srovnání nezuhelnatělých a zuhelnatělých dřev vyplývá, že uhlíky pochází především z dřevin stromového patra. Podle této skutečnosti bychom mohli do jisté míry usuzovat na původ nalezených uhlíků — splavení z lidských sídlišť. V nezuhelnatělých dřevěch převládají druhy pobřežních lemnů a olšin z údolí řeky; nicméně docházelo tu i ke splavování zlomků dřev z přilehlých svahů okolních pahorků, z vyvýšených sušších poloh v údolí. Dokládá to výskyt dřeva takových druhů, jako ptačí zob, růže, líska i borovice.

Mezi semeny a plody jsou dřeviny zastoupeny těmito druhy a rody: líska (*Corylus avellana*) — zlomky skořápek i celé oříšky, dub (*Quercus sp.*) — plodní čišky a zlomky žaludů, olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) — plodní šištice a samčí jehnědy, všechny tři druhy našich bezů (*Sambucus nigra*, *S. racemosa*, *S. ebulus*) — pečičky, ostružiník (*Rubus fruticosus*) a maliník (*R. idaeus*) — pečičky, smrk (*Picea excelsa*) — šiška.

Bylinné druhy jsou zastoupeny především rostlinami pobřežních lemů jako potměchuť (*Solanum dulcamara*), lebeda lesklá? (*Atriplex cf. nitens*), nadmutice bobulnatá (*Cucubalus baccifer*), rdesno pepřník (*Persicaria hydropiper*) aj.

Kulturní rostliny jsou zastoupeny ojedinělým nálezem máku setého (*Papaver somniferum*), z plevelů se podařilo zjistit ohnici (*Raphanus raphanistrum*) a svlačec popínavý (*Bilderdykia convolvulus*).

Stáří organických zbytků na bázi nivních uloženin u Vávrovic můžeme posoudit jen relativně s přihlédnutím ke stratigrafické pozici. Okolní krajina je součástí staré sídelní oblasti trvale osídlené již od neolitu. Podle místních podmínek můžeme u nás na mnohých místech sledovat již od konce neolitu počátek ukládání nivních hlin v důsledku přeměny lesní půdy v pole. Proto je možné klásti spodní časovou hranici zkoumaných organických zbytků již na konec atlantika až počátek subboreálu (v klasifikaci Firbasově 1949), do epiatlantika v pojetí Jägrově (např. in Ložek 1973). Je to období charakterisované častým střídáním suchých a vlhkých výkyvů. Protože v celém souvrství nivních hlin u Vávrovic nelze rozlišit žádné fosilní půdy, můžeme z toho soudit na plynulou nepřeruhovanou sedimentaci až do novověku.

Literatura:

- Firbas F. (1949): Firbas F. (1949): Waldgeschichte Mitteleuropas 1. — Jena, 1—480.
Ložek V. (1973): Příroda ve čtvrthorách. — Praha, 1—372.

*Fund von Tierknochen und Pflanzenüberresten in Vávrovice (Bez. Opava). An der Grenze zwischen den Schottersanden und dem Aulehm wurden beim Baggern des Abwässerungskanales Tierknochen gestört, die von zwei Individuen des Hausaurochsen (*Bos primigenius f. Taurus*), stammen und Sedimente von Pflanzenresten, von denen der Fund der einzigen Kulturpflanze bemerkenswert ist — Saat-Mohn *Papaver somniferum*). Da der Fundort zu einer alten Siedlungsregion gehört, können wir hier den Beginn des Ansetzens des Aulehms bereits im Epiatlantikum voraussetzen.*

VÝZKUMY A ZÁCHRANNÉ AKCE NA MORAVĚ V ROCE 1973

(Tab. 123)

1. Albrechtice (okr. Karviná): středověk.
2. Blučina (okr. Brno-venkov): kultura velatická.
3. Bořitov (okr. Blansko): paleontologický nález, kultura zvoncovitých pohárů, lužická, slezská, laténská, středověká.
4. Bratčice (okr. Brno-venkov): paleolit.
5. Brno-město: středověk, novověk.
Brno-Bohunice: paleolit, kultura věteřovská.
Brno-Horní Heršpice: paleontologický nález, kultura horákovská.
Brno-Chrlice: kultura zvoncovitých pohárů.
Brno-Komín: kultura velatická.
Brno-Obřany: kultura podolská.
Brno-Řečkovice: paleolit.
Brno-Židenice: paleolit, středověk.
6. Bulhary (okr. Břeclav): doba halštatská, římská, středověk.
7. Býkovic (okr. Blansko): neolit, eneolit, kultura mohylová, lužická.
8. Čechovice (okr. Prostějov): kultura lužická.
9. Černá Hora (okr. Blansko): středověk.
10. Dalešice (okr. Třebíč): doba laténská.
11. Dambořice (okr. Hodonín): kultura únětická a věteřovská.
12. Dolany (okr. Olomouc): středověk.
13. Dolní Kounice (okr. Brno-venkov): paleolit.
14. Dolní Věstonice (okr. Břeclav): paleolit, kultura věteřovská, slovanská.
15. Drahanovice (okr. Olomouc): eneolit, nedatované opevnění.
16. Drahlav (okr. Olomouc): kultura šňůrová.
17. Držovice (okr. Prostějov): doba laténská.

Tab. 122

Vávrovice (okr. Opava). 1 celkový pohled na odkrytý osteologický materiál. 2 detail střední plochy s osteologickým materiálem. — 1 Gesamtansicht auf das abgedeckte osteologische Material, 2 Detail des mittleren Teiles der Fläche mit osteologischem Material.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1973

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulik
Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: Doc. dr. B. Klíma, A. Životská, L. Trávníčková, M. Bálek
Na titulním listě: bronzový náramek lužické kultury z Býkovic
Tiskem: TISK, národní podnik, Brno, provozovna 54, Gottwaldova 21
Evidenční číslo: ÚVTE1-73332
Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné